

طغیان باکتری‌ها با آنتی‌بیوتیک‌ها

کپسول «آموکسی سیلین» پر فروش ترین دارو در ۶ ماه نخست امسال بوده؛ بار رئیس سازمان غذا و دارو و همچنین دبیر انجمن متخصصین عفونی ایران در باره عوارض خطرناک مصرف خودسرانه‌اش، باورهای رایج اشتباه درباره آنتی‌بیوتیک‌ها و... صحبت کردیم

مجید حسین زاده | روزنامه نگار

پرونده

خیلی از مابه محض این که یکی از علایم سرماخوردگی را در خودمان احساس می‌کنیم، چند تا قرص یا هم می‌خوریم تا جلوی پیشرفت بیماری را گرفته و به خیال خودمان ویروس را در همین ابتدا ضربه فنی کنیم. حتی بعضی افراد برای پیشگیری از ابتلا به بیماری یا عفونت در بدن شان به خصوص در فصل پاییز و زمستان که بیماری‌های ویروسی مانند سرماخوردگی، آنفلوآنزا، سوبه‌های کرونا و... شایع می‌شود، آنتی‌بیوتیک مصرف می‌کنند. به همین دلیل است که به تازگی مصرف «آموکسی سیلین» در ایران به‌مرز هشدار رسیده است. رئیس سازمان غذا و دارو اعلام کرده که کپسول آموکسی سیلین ۵۰۰ میلی گرم در نیمه نخست امسال، بیشترین فروش را از نظر تعداد و مبلغ در بازار دارویی کشور داشته است. او همچنین نسبت به مصرف خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌ها هشدار داده است. به همین بهانه و در پرونده امروز زندگی سلام یادکتر «سیدحیدر محمدی» رئیس سازمان غذا و دارو درباره آمارهای از مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها در کشور گفت و گو کردیم. همچنین دکتر «آمی‌تیس رضانی»، دبیر انجمن متخصصین عفونی ایران و مدیر گروه تحقیقات بالینی انستیتو پاستور که به عنوان کارشناس حوزه سلامت در برنامه‌های تلویزیونی حاضر می‌شود، برای ما از اصلی‌ترین عوارض مصرف خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌ها به خصوص کپسول آموکسی سیلین و ضرورت فرهنگ سازی برای جلوگیری از یک فاجعه در این باره می‌گوید.

۴ داروی پر فروش کشور از نوع

آنتی‌بیوتیک هستند

رئیس سازمان غذا و دارو از آمار داروهای پر فروش در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ می‌گوید و نسبت به مصرف بالای آموکسی سیلین در کشور هشدار می‌دهد

از دکتر «سیدحیدر محمدی»، رئیس سازمان غذا و دارو درباره پر فروش ترین داروها در شش ماه نخست سال ۱۴۰۳ می‌پرسم که می‌گوید: «کپسول آموکسی سیلین ۵۰۰ میلی گرم از لحاظ ریالی و تعدادی، پر فروش ترین داروی بازار بوده است. پس از آموکسی سیلین، داروهایی همچون IVIG، سرم تزریقی، استامینوفن، ازیترومایسین، سفکسیم، آموکسی کلاو و... در فهرست ۱۰ داروی پر فروش قرار دارند. همچنین باید بگویم که در حال حاضر، چهار داروی پر فروش کشور از نوع آنتی‌بیوتیک هستند».

مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها از مشکلات جدی نظام دارویی کشور است

«مصرف خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌ها به ویژه آموکسی سیلین به دلایل متعددی در ایران رواج یافته و در حال حاضر به مرز هشدار رسیده است». رئیس سازمان غذا و دارو با این مقدمه می‌افزاید: «مصرف بی‌رویه و خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌ها، به ویژه آموکسی سیلین، به دلیل باورهای اشتباه مردم نسبت به تأثیر آن‌ها بر انواع عفونت‌ها، به یکی از مشکلات جدی نظام دارویی کشور تبدیل شده است. بسیاری از افراد به اشتباه بر این باورند که آنتی‌بیوتیک‌ها برای درمان تمام عفونت‌ها از جمله عفونت‌های ویروسی مانند سرماخوردگی و آنفلوآنزا مؤثرند. این نگرش نادرست موجب مصرف بی‌مورد آموکسی سیلین و سایر آنتی‌بیوتیک‌ها می‌شود».

به تجربیات شخصی دیگران اعتماد نکنید

دکتر «محمدی» به یکی دیگر از دلایل رواج مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها در ایران اشاره می‌کند و می‌گوید: «فرهنگ عمومی و توصیه‌های غیرعلمی هم نقش مؤثری در این زمینه دارند؛ برخی افراد به تجربیات شخصی و نظرات اطرافیان بیشتر اعتماد می‌کنند و این مسئله منجر به مصرف نامناسب آنتی‌بیوتیک‌ها می‌شود. بنابراین از مردم می‌خواهیم تا در مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها دقت بیشتری داشته باشند و تنها تحت نظر پزشک از آن‌ها استفاده کنند».

نیازمند فرهنگ سازی در این حوزه هستیم

رئیس سازمان غذا و دارو درباره راهکار کاهش مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها به خصوص کپسول آموکسی سیلین ۵۰۰ میلی گرم می‌گوید: «با توجه به این که در فهرست ۱۰ موردی داروهای پر فروش چهار مورد آن مربوط به آنتی‌بیوتیک‌هاست، نشان می‌دهد که باید در حوزه تجویز و همچنین مصرف خودسرانه این دارو اقدامات فرهنگی بیشتری صورت گیرد. در ضمن برخی از پزشکان به دلیل درخواست بیماران یا به منظور پیشگیری از مشکلات احتمالی، آنتی‌بیوتیک‌ها را در موارد نامناسب تجویز می‌کنند».

آنتی‌بیوتیک‌ها هیچ تأثیری روی ویروس‌ها ندارد

دکتر آمی‌تیس رضانی، استاد بیماری‌های عفونی می‌گوید اگر مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها ادامه پیدا کند، تمام باکتری‌ها در برابر آن‌ها مقاوم خواهند شد

استاد بیماری‌های عفونی، دبیر انجمن متخصصین عفونی ایران، مدیر گروه تحقیقات بالینی انستیتو پاستور ایران که احتمالاً او را به عنوان کارشناس حوزه سلامت در برنامه‌های تلویزیونی دیده‌اید، خطر مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها مثل آموکسی سیلین را بسیار فاجعه‌بارتر از چیزی می‌داند که مردم تصور می‌کنند. او در گفت‌وگو با ما به نکات مهمی در همین باره اشاره می‌کند.

مصرف بی‌رویه باعث تکثیر باکتری‌های مقاوم می‌شود

دکتر «رضانی» درباره اصلی‌ترین و مهم‌ترین ضرر مصرف بی‌رویه این دارو‌ها می‌گوید: «مهم‌ترین عارضه مصرف بی‌رویه و به اصطلاح بدون دلیل و خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌ها به خصوص آموکسی سیلین، تکثیر باکتری‌های مقاوم در بدن است. در بدن همه انسان‌ها یک سری باکتری حساس وجود دارد و یک تعداد محدودی باکتری‌های مقاوم. وقتی ما بی‌رویه از آنتی‌بیوتیک استفاده می‌کنیم، تعداد باکتری‌های حساس در بدن‌مان را کاهش می‌دهیم و باعث افزایش و تکثیر باکتری‌های مقاوم می‌شویم. به عبارت دیگر اگر فردی به دلیل سرماخوردگی که هیچ نیازی به آنتی‌بیوتیک ندارد و هیچ تأثیری هم بر روند درمان آن ندارد، از آموکسی سیلین استفاده کند، بی‌دلیل باکتری‌های حساسی را که هیچ مشکلی برای بدن ایجاد نکردند، از بین می‌برد و شرایطی را مهیا می‌کند تا باکتری‌های مقاوم تکثیر پیدا کنند».

باکتری‌های مقاوم تنها چمی‌تری می‌شوند

«طبعاً رشد و تکثیر باکتری‌های مقاوم به ضرر سلامت انسان خواهد بود به این دلیل که بعداً باکتری‌هایی که مقاوم هستند، تنها چمی‌تری خواهند شد و می‌توانند یک عفونت جدی را برای فرد به وجود بیاورند». دبیر انجمن متخصصین عفونی ایران با این مقدمه ادامه می‌دهد: «حالا اگر بخواهیم برای درمان چنین فردی، آنتی‌بیوتیک تجویز کنیم، دیگر آموکسی سیلین برای آن فرد و آن باکتری مؤثر نخواهد بود و ناچاریم تا از آنتی‌بیوتیک‌های قوی‌تر، گران‌تر، پرهزینه‌تر و با عوارض بیشتر استفاده کنیم تا بتوانیم همان باکتری را از بین ببریم. یعنی فرد با مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک باعث ایجاد و گسترش و تکثیر باکتری‌های مقاوم در بدنش شده که دیگر با آموکسی سیلین از بین نمی‌روند. بنابراین ما برای درمان مجبور می‌شویم از آنتی‌بیوتیک‌های قوی‌تر استفاده کنیم که معمولاً عوارض مصرف آن‌ها بیشتر است».

مصرف خودسرانه ضرر دارو را بیشتر می‌کند

این کارشناس حوزه سلامت در برنامه‌های تلویزیونی درباره عارضه بعدی که مصرف خودسرانه آموکسی سیلین دارد، می‌گوید: «باید بدانیم به‌طور کلی مصرف هر دارویی یک سری عوارض دار اما ما همیشه وقتی می‌خواهیم یک دارو را تجویز و مصرف کنیم، به این فکر می‌کنیم که مصرف آن، فایده‌اش بیشتر از ضرر آن است. اما زمانی که یک فرد خودسرانه از آموکسی سیلین استفاده می‌کند، نه تنها فایده‌ای برایش نخواهد داشت که عوارض آن را هم باید بپذیرد. مصرف خودسرانه بی‌رویه آن باعث می‌شود که ضررش بیشتر از فایده‌اش باشد. اما چه ضررهایی ممکن است داشته باشد؟ اول این که باعث یک سری عوارض گوارشی می‌شود. بسیاری از افراد با مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها دچار مشکلات گوارشی شامل اسهال، تهوع، استفراغ، دردهای شکمی و روده‌ای، پیچش، اسپاسم و... می‌شوند. از طرف دیگر، یک سری عوارض پوستی است که باعث افزایش

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

یک شنبه ۱۵ مهر ۱۴۰۳

۲ ربیع الثانی ۱۴۴۶ • ۶ اکتبر ۲۰۲۴

شماره ۳۱۶۰۰

۲۸۱۹

در زندگی سلام امروز بخوانیم:

چرا گاهی سرماخوردگی‌ها طولانی می‌شود؟

زیرپوست میکاپ نچرال ویژه دانش آموزان

ویدئوهایی با عنوان «اینم از میکاپ نچرال اول مهر» یا «میکاپ نچرال برای دانش آموزان» و... پربازدید شده است؛ از دلایل گرایش به چنین کارهایی و آسیب‌های آن گفتیم

کاهش استرس و افسردگی باز عفران؟

طنز راه‌های کلاهدراری جدید رسید!

هم کمک مردم، هم همراهی پزشکان و مسئولان دارد. یعنی همه باید با هم این کار را انجام بدهیم. رسانه‌ها باید به مردم اطلاعات بدهند که مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها چقدر به سلامت آسیب می‌زند.

پزشکان هم یک مسئله‌ای دارند و این است که وقتی برای بیمارشان آنتی‌بیوتیک نمی‌نویسند، مریض راضی از مطب بیرون نمی‌رود! بنابراین پزشک هم آنتی‌بیوتیکی را تجویز می‌کند که ضرورتی ندارد. حالا بگذاریم از این که بعضی پزشکان هم آنتی‌بیوتیک زیاد می‌نویسند، یعنی من دیدم نسخه‌هایی که دویا سه تا آنتی‌بیوتیک برای یک عفونت سرماخوردگی در آن نوشته شده است. یک بودجه بسیار بالایی برای تولید آنتی‌بیوتیک در کشور مصرف می‌شود، در صورتی که مصرف خودسرانه، نه تنها هیچ فایده‌ای نداشته بلکه کلی عوارض را هم به بیماران تحمیل خواهد کرد».

همه جامعه و حتی محیط زیست در خطر است

مدیر گروه تحقیقات بالینی انستیتو پاستور ایران در پایان می‌گوید: «اگر مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها به همین روند و با همین سرعت ادامه پیدا کند، به زمانی خواهیم رسید که تمام باکتری‌هایی که در بدن ما هستند، مقاوم خواهند شد و ما دیگر آنتی‌بیوتیک معمولی نخواهیم داشت. آن وقت باید از داروهایی استفاده کنیم که هم هزینه‌هایشان زیاد است و هم عوارض‌شان بیشتر خواهد بود. نکته دیگر این است که این باکتری مقاوم فقط در بدن بیمار نخواهد ماند و به افراد خانواده‌اش و جامعه منتقل خواهد شد و علناً نه فقط سلامت خودش و جامعه که حتی محیط زیست را به خطر می‌اندازد. بنابراین این خطر بسیار بزرگی است که در نهایت می‌تواند به طغیان باکتری‌های مقاوم منجر شود که ما هیچ آنتی‌بیوتیکی برای نابودی آن‌ها نخواهیم داشت. واضح است که از الان باید همه به فکر باشیم و بگذاریم مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک زیاد شود تا خطرات آینده برطرف شود».

بیماری بین ۳ تا ۵ روز است، اگر آنفلوآنزا باشد، دوره بیماری بین ۷ تا ۱۰ روز است و اگر کرونا باشد، باز هم بین ۷ تا ۱۰ روز معمولاً تا بهبود کامل فرد طول می‌کشد. عفونت‌های ویروسی اصولاً باید سیرشان طی شود تا فرد خوب شود. مادرمان‌هایی که استفاده می‌کنیم، درمان‌های علامتی و حمایتی است. یعنی می‌گوییم اگر فرد تب دارد، تب بر می‌دهیم، اگر آبریزش بینی دارد، آن را درمان و قطع می‌کنیم. ما درمان‌مان این طوری است. اما اشتباه رایج این است که مردم فکر می‌کنند اگر آنتی‌بیوتیک مصرف کنند، زودتر خوب می‌شوند. حقیقتش این است که یک بیماری ویروسی، باید دوره‌اش طی شود. هر کاری هم بکنید، هر دارویی هم مصرف کنید، بسته به نوع ویروس، دوره بیماری خودش را دارد. حالا افرادی آیند در این مدت آنتی‌بیوتیک مصرف می‌کنند و بالاخره بعد از چند روز خوب می‌شوند. سپس بهبود و سلامت‌شان را به آن ربط می‌دهند. بعضی‌ها یک اشتباه ناخوشدونی‌تر دارند. یک آنتی‌بیوتیک را مصرف می‌کنند، بعد از چند روز چون به خیال‌شان اثر نکرده، آن را عوض می‌کنند تا قوی‌تر مصرف کنند. بالاخره در این فاصله دوره بیماری تمام می‌شود و در این حالت، می‌گذارند به حساب آن آنتی‌بیوتیکی که دفعه آخر مصرف کردند و دفعه بعدی به محض مبتلا شدن به یک بیماری، دوباره همان آنتی‌بیوتیک قوی را مصرف می‌کنند.

این‌ها فکر نمی‌کنند که هر بیماری ویروسی دوره‌ای دارد و بعد از آن علایم تمام می‌شود. ما هم اگر به بیمار می‌گوییم تب بر مصرف کن یا مسکن می‌دهیم، این دوره بیماری را کم نمی‌کند بلکه شدت علایم را کم می‌کند تا مریض راحت‌تر بیماری را تحمل کند تا به انتهای دوره بیماری‌اش برسد».

از آگاه‌سازی مردم تا همراهی پزشکان

دکتر «رضانی» درباره راه‌های جلوگیری از مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها به خصوص آموکسی سیلین می‌گوید: «این مسئله هم نیاز به آگاه‌سازی مردم، هم فرهنگ سازی، هم آشنایی مردم با میکروب‌ها و اینکه میکروب‌ها با آنتی‌بیوتیک‌ها نمی‌توانند بجنگند و میکروب‌ها با آنتی‌بیوتیک‌ها نمی‌توانند بجنگند و میکروب‌ها با آنتی‌بیوتیک‌ها نمی‌توانند بجنگند».

هیچ دارویی دوره بیماری را کم نمی‌کند

از دبیر انجمن متخصصین عفونی ایران درباره اصلی‌ترین باور اشتباه مردم درباره این داروها که باعث مصرف بالای‌شان شده می‌پرسم که می‌گوید: «فکر می‌کنم رایج‌ترین باور اشتباه مردم این است که وقتی آنتی‌بیوتیک استفاده کنیم، اگر قرار است عفونتی در بدن‌مان چرکی شود، این اتفاق نمی‌افتد یا این که عفونت ویروسی را نابود می‌کند. اما چرا مردم این باور اشتباه را دارند؟ دلایلش این است وقتی شما یک عفونت ویروسی می‌گیرید، هیچ دارویی خاصی که بتوان به فرد داد تا مدت زمان دوره در مان بیماری را کم کند، نداریم. ما می‌دانیم یک عفونت ویروسی اگر سرماخوردگی باشد، دوره